

AN NINH - QUÂN SỰ - CHÍNH TRỊ

CÁCH TIẾP CẬN MỚI CỦA MỸ ĐỐI VỚI SYRIA HẬU BASHAR AL-ASSAD

Phan Cao Nhật Anh*

Ngày nhận bài: 04/02/2026 | Ngày gửi phản biện: 02/03/2026 | Ngày duyệt đăng: 16/03/2026

Tóm tắt: Việc Chính quyền Bashar al-Assad sụp đổ đã mở ra một thời kỳ chuyển đổi chính trị tại Syria, định hình lại không chỉ sự quản trị trong nước, mà còn cả toan tính địa chính trị của các bên chủ chốt tham gia vào cuộc xung đột ủy nhiệm. Mỹ đảo ngược chiến lược hơn 65 năm thù địch với Syria thông qua việc dỡ bỏ lệnh trừng phạt, chào đón Tổng thống lâm thời Syria Ahmed al-Sharaa tại Washington. Mỹ quyết định ngừng hỗ trợ Lực lượng Dân chủ Syria (SDF) do người Kurd lãnh đạo, hướng tới một nhà nước Syria tập trung dưới sự lãnh đạo của ông al-Sharaa. Bài viết nhận định rằng, Chính quyền Trump thay đổi cách tiếp cận là sự nỗ lực rộng lớn hơn nhằm ổn định Syria, khởi đầu cho chương mới trong quan hệ giữa Mỹ và Syria.

Từ khóa: An ninh, Bashar al-Assad, Trung Đông, Syria, Mỹ.

Abstract: The fall of Bashar al-Assad's regime ushered in a period of political transition in Syria, reshaping not only domestic governance but also the geopolitical calculations of key parties involved in the proxy conflict. The U.S. reversed its more than 65-year strategy of hostility toward Syria by lifting sanctions and welcoming interim Syrian President Ahmed al-Sharaa to Washington. The U.S. decided to cease support for the Kurdish-led Syrian Democratic Forces (SDF), moving toward a centralized Syrian state under al-Sharaa's leadership. The article argues that the Trump administration's shift in approach was a broader effort to stabilize Syria, marking the beginning of a new chapter in U.S. - Syrian relations.

Keywords: Security, Bashar al-Assad, Middle East, Syria, US.

* TS., Viện Nghiên cứu Nam Á, Tây Á và châu Phi; Email: pcanh@hotmail.com

Mở đầu

Trung Đông là một trong những khu vực cạnh tranh địa chính trị quan trọng trên thế giới. Do đó, chính sách đối với khu vực này là một trọng tâm trong chính sách đối ngoại của Mỹ. Trong đó, Syria với vị trí địa chiến lược quan trọng tại Trung Đông, luôn được chú trọng trong chính sách của các thời tổng thống Mỹ. Trong giai đoạn Tổng thống Assad cầm quyền, quốc gia Syria bị Mỹ cô lập và cấm vận nặng nề. Tuy nhiên, sau khi Chính quyền Bashar al-Assad sụp đổ, Chính quyền Trump đã điều chỉnh chính sách theo hướng thúc đẩy ổn định tại Syria và giảm sự can thiệp quân sự lâu dài của Mỹ. Các cuộc gặp gỡ giữa Tổng thống Trump và Tổng thống lâm thời Syria al-Sharaa đều tượng trưng cho sự tan băng trong quan hệ hai nước, thể hiện sự ủng hộ của Washington đối với chính phủ chuyển tiếp, đồng thời, đánh dấu sự trở lại của Syria với cộng đồng quốc tế. Đối với Mỹ, việc định hình một trật tự hậu xung đột bền vững và toàn diện tại Syria đòi hỏi một chiến lược đa diện, bao gồm ngoại giao tích cực, chống khủng bố hiệu quả và các sáng kiến nhân đạo.

1. Chính quyền Bashar al-Assad sụp đổ

Thực tế tại Syria, từ năm 2011, phe đối lập đã nổi dậy nhằm lật đổ chế độ của Tổng thống Syria Bashar al-Assad. Đến ngày 8/12/2024, nhóm phiến quân đối lập Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) chiếm Damascus, lật đổ chế độ của Tổng thống Syria Bashar al-Assad. Sự chuyển biến chính trị này phần lớn là do các nước ủng hộ chế độ Assad như Iran và Nga hay lực lượng Hezbollah không thể duy trì mức độ bảo hộ trong khi quân đội của Assad cũng đã suy yếu nghiêm trọng (Lisa Wedeen, 2025).

Lãnh đạo HTS, Ahmed al-Sharaa, trở thành tổng thống lâm thời. Trong các thế lực tranh giành quyền lực ở Syria, HTS chiếm một vị trí nổi bật nhưng cũng gây tranh cãi. Ahmed al-Sharaa vốn xuất phát từ Nhà nước Hồi giáo (IS/ISIS) tự xưng và Mặt trận Nusra liên kết với al-Qaeda, sau đó quay lưng và chiến đấu chống lại cả hai. Trong thập kỷ qua, HTS dưới sự lãnh đạo của ông al-Sharaa đã thoát khỏi tư tưởng truyền thống lâu nay của các nhóm cực đoan Hồi giáo trong khu vực là gây chiến với phương Tây và Mỹ. Thay vào đó, HTS đã điều hành chính quyền riêng tại tỉnh Idlib, miền bắc Syria từ năm 2015, trở thành một lực lượng có kỷ luật tốt, tập trung hoàn toàn vào Syria và không hướng đến mục tiêu “hủy diệt phương Tây”.

Ông Ahmed al-Sharaa dẫn dắt cuộc lật đổ với sự giúp đỡ của liên minh các phe phái chống Assad, các thủ lĩnh bộ lạc Sunni và những người đào ngũ từ Quân đội Arab Syria, đồng thời xây dựng hình ảnh một nhà dân tộc chủ nghĩa ôn hòa. Phía Mỹ đã rút HTS ra khỏi danh sách các tổ chức khủng bố, trong khi Chính phủ của al-Sharaa có những động thái hướng tới phương Tây, cam kết chống lại các nhóm cực đoan và liên minh với các cường quốc khu vực như Arab Saudi, Thổ Nhĩ Kỳ và Các Tiểu vương quốc Ả rập Thống nhất (UAE) (Patricia Karam, 2025).

2. Tầm quan trọng của Syria đối với Mỹ

Syria có vị trí địa chính trị, địa chiến lược cực kỳ quan trọng: nằm ở bờ Đông của Địa Trung Hải, nơi ngã ba của ba châu lục Á, Phi, Âu, và ở tâm điểm của vòng cung Ả Rập - Hồi giáo Bắc Phi - Trung Đông. Mặc dù không giàu dầu mỏ, khí đốt như Iraq, Iran, Arab Saudi và các quốc gia Bắc Phi, Trung Đông khác, nhưng với vị trí địa chính trị, địa chiến lược nói trên, Syria trở thành nơi tranh giành ảnh hưởng và lợi ích hết sức gay gắt của các cường quốc thế giới, trước hết là Nga và Mỹ.

Syria là mối quan ngại về an ninh quốc gia của Mỹ chủ yếu vì vai trò của nước này trong cuộc xung đột Israel - Palestine. Chính phủ Syria luôn thể hiện thái độ thù địch với Israel, từ chối hòa giải và ủng hộ lực lượng đối lập với Chính phủ Israel. Tuy nhiên, Syria cũng có thể giúp kết nối, hoặc cân bằng các lực lượng ở Trung Đông, và đó là một trong những lý do tại sao sự sụp đổ của Chính quyền Bashar al-Assad không nhất thiết có lợi cho Israel hay Mỹ.

Quân đội Mỹ bắt đầu hiện diện tại Syria từ năm 2014, sau khi Chính quyền Tổng thống Barack Obama quyết định tấn công lực lượng khủng bố IS đang chiếm giữ nhiều vùng lãnh thổ của quốc gia Tây Á này. Mỹ từng cân nhắc rút quân khỏi Syria. Năm 2018, Tổng thống Mỹ Donald Trump bất ngờ thông báo rút toàn bộ 2.000 binh sĩ đồn trú ở Syria, khiến Bộ trưởng Quốc phòng khi đó là Jim Mattis từ chức để phản đối. Do sự can thiệp của cố vấn an ninh quốc gia John Bolton cùng các trợ lý cấp cao khác, ông D. Trump sau đó không rút toàn bộ lực lượng Mỹ ở đây. Trong số gần 1.000 quân nhân Mỹ hiện diện tại Syria, phần lớn đóng quân tại khu vực đông bắc cùng với thành viên SDF. Một số ít hiện diện tại căn cứ quân sự Al-Tanf ở miền nam Syria. Lực lượng đồn trú Mỹ thường xuyên tuần tra và tác chiến cùng SDF, lực lượng từng giúp Mỹ đánh bại tổ chức Nhà nước Hồi giáo (IS) tự xưng năm 2019. Cho đến khi xảy ra chiến dịch tấn công của quân chính phủ Syria đầu năm 2026, SDF có trách nhiệm giam giữ khoảng 9.000 tù nhân IS (Phạm Giang, 2026).

Mỹ có mối lo ngại về các phần tử khủng bố quốc tế gốc Ả Rập Sunni. Mỹ lo rằng, nếu phe nổi dậy cực đoan kiểm soát Syria, họ sẽ thừa hưởng vũ khí hóa học và vũ khí thông thường tiên tiến mà có thể được sử dụng chống lại các mục tiêu của Israel, hoặc Mỹ. Ngược lại, nếu phe ôn hòa nắm chính quyền thì sẽ cải thiện triển vọng của tiến trình hòa bình Trung Đông, đồng thời làm suy yếu khả năng hỗ trợ Hezbollah và Hamas của Iran. Tuy nhiên, khó có thể xác định nhóm nào là nhóm thực sự ôn hòa bởi nhiều nhóm trong số này thường không bộc lộ rõ mục tiêu cuối cùng của họ.

3. Cách tiếp cận của Mỹ với Syria giai đoạn 2011-2024

Sự căng thẳng trong quan hệ Mỹ - Syria đã trải qua nhiều thập kỷ, bắt đầu từ năm 1979 khi Mỹ đưa Syria vào danh sách các quốc gia tài trợ khủng bố. Thái độ thù địch của Chính phủ Syria trước đây đối với Israel, liên minh với Nga, quan hệ đối tác với Iran, cũng như việc phát triển và sử dụng vũ khí hủy diệt hàng loạt khiến quan hệ Mỹ - Syria luôn căng thẳng cho đến khi chế độ Assad sụp đổ vào cuối năm 2024.

Tháng 3/2011, các cuộc biểu tình chống chính phủ nổ ra ở Syria, giữa bối cảnh xu hướng bất ổn khu vực lan rộng và những thách thức đối với chế độ độc tài kéo dài hàng thập kỷ. Bạo lực leo thang, đến tháng 8/2011, Tổng thống Mỹ Barack Obama đã kêu gọi Tổng thống Syria Bashar al-Assad từ chức. Năm 2013, Mỹ cáo buộc quân đội Syria sử dụng vũ khí hóa học, đồng thời thông báo sẽ cung cấp viện trợ quân sự cho các lực lượng chống Tổng thống Assad. Quốc hội đã tranh luận về việc hỗ trợ vũ khí sát thương và phi sát thương cho các nhóm đối lập Syria, nhưng cuối cùng chỉ cho phép hỗ trợ phi sát thương và không chấp nhận việc sử dụng vũ lực để đáp trả vụ tấn công bằng vũ khí hóa học.

Từ tháng 9/2014, Mỹ bắt đầu các cuộc không kích ở Syria nhằm ngăn chặn tổ chức Nhà nước Hồi giáo sử dụng Syria làm căn. Tháng 10/2014, Bộ Quốc phòng đã thành lập Lực lượng Đặc nhiệm Liên hợp - Chiến dịch Inherent Resolve (CJTF-OIR) để đóng vai trò là thành phần quân sự của Liên minh Toàn cầu chống lại IS, một liên minh dân sự và quân sự đa phương gồm hàng chục quốc gia.

Năm 2015, Mỹ triển khai lực lượng quân sự đến Syria để chống lại Nhà nước Hồi giáo và huấn luyện các lực lượng đối tác địa phương. Những thắng lợi của Mỹ tại đây sau năm 2015 một phần nhờ sự hỗ trợ của các lực lượng do người Kurd ở Syria lãnh đạo. Tuy nhiên, Thổ Nhĩ Kỳ coi lực lượng người Kurd ở Syria là mối đe dọa đối với an ninh quốc gia của mình và không muốn Mỹ can thiệp vào khu vực này.

Năm 2017, Mỹ bắt đầu cung cấp vũ khí cho Lực lượng Dân chủ Syria (SDF) do người Kurd lãnh đạo. Nhờ hậu thuẫn của Mỹ, SDF đã tiến công vào các khu vực do IS kiểm soát, chiếm được thành trì Raqqa của IS vào tháng 10/2017, tiến tới giành quyền kiểm soát các khu vực cuối cùng do IS nắm giữ ở thung lũng sông Euphrates phía đông Syria vào tháng 3/2019.

Năm 2018, cuộc xung đột dường như chuyển hướng có lợi cho chế độ Syria. Các lực lượng vũ trang còn lại chống Assad, trong đó có các nhóm liên kết với al-Qaeda đã bị đẩy vào một khu vực thu hẹp trong và xung quanh tỉnh Idlib ở tây bắc Syria. Lực lượng

quân sự Thổ Nhĩ Kỳ vẫn hiện diện ở Idlib và các khu vực khác ở miền bắc Syria, hạn chế bước tiến của lực lượng ủng hộ Assad, đồng thời ngăn chặn việc người dân Syria tiếp tục di cư sang Thổ Nhĩ Kỳ.

Đến tháng 10/2019, sau khi Tổng thống Trump ra tín hiệu rằng, lực lượng Mỹ sẽ rút khỏi Syria, Thổ Nhĩ Kỳ phát động một chiến dịch quân sự xuyên biên giới nhằm đánh đuổi lực lượng người Kurd ở Syria và đồng minh của Mỹ khỏi các khu vực giáp biên giới Thổ Nhĩ Kỳ. Tổng thống Trump đã áp đặt lệnh trừng phạt đối với các quan chức Thổ Nhĩ Kỳ trong thời gian ngắn và đàm phán một thỏa thuận ngừng bắn, sau đó được bổ sung bằng một thỏa thuận riêng biệt giữa Thổ Nhĩ Kỳ và Nga để thiết lập các khu vực an ninh tuần tra. Trong khi liên minh do Mỹ dẫn đầu và các lực lượng đồng minh tập trung vào việc đánh bại IS ở miền bắc và đông Syria, sự hỗ trợ từ lực lượng Nga, Iran và Hezbollah đã cho phép Chính phủ Syria giành lại nhiều khu vực của đất nước trước đây do phe đối lập kiểm soát.

Liên Hợp Quốc đã bảo trợ các cuộc đàm phán hòa bình tại Geneva (Thụy Sĩ), bắt đầu từ năm 2012, nhưng các cuộc đàm phán này không mang lại nhiều kết quả. Theo thời gian, áp lực quân sự đối với Chính phủ Syria nhằm buộc họ nhượng bộ phe đối lập đã giảm bớt. Đến năm 2022, Đặc phái viên Liên Hợp Quốc về Syria, Geir Pedersen, mô tả cuộc xung đột là một “tình trạng bế tắc” với các đường ranh giới tương đối cố định. Tại Idlib, Haya't Tahrir al Sham (HTS) đã tách khỏi al-Qaeda và Nhà nước Hồi giáo, thành lập và kiểm soát Chính phủ Cứu quốc Syria, huấn luyện lại các chiến binh thành các đơn vị mạnh mẽ và có năng lực hơn, liên tục đụng độ với các nhóm được Thổ Nhĩ Kỳ hậu thuẫn và đang kiểm soát các khu vực ở miền bắc Syria.

Đến tháng 11/2024, lực lượng do HTS lãnh đạo đã phát động một cuộc tấn công để đáp trả các cuộc tấn công leo thang của phe ủng hộ Assad, dẫn đến việc HTS bất ngờ chiếm được Aleppo và sự sụp đổ dây chuyền của các lực lượng ủng hộ Assad trên khắp miền tây Syria. Một số nhóm chống Assad ở miền nam, đã tái tập hợp lực lượng. Assad đã chạy trốn sang Nga vào ngày 8/12/2024, khi HTS và các nhóm vũ trang miền nam tiến vào Damascus (Christopher M. Blanchard, 2026).

4. Sự điều chỉnh của Mỹ

Đối với Mỹ, bối cảnh hậu Assad đặt ra một thách thức hai mặt: trong khi cơ hội tác động đến quá trình tái thiết và định hướng chính trị của Syria là rõ ràng, thì con đường dẫn đến ổn định lại chứa đầy rủi ro chia rẽ và sự trở dậy của chủ nghĩa cực đoan. Đảm bảo một quá trình chuyển đổi chính trị cân bằng và toàn diện vẫn là một thử thách quan trọng đối với ngoại giao của Washington.

Ủng hộ chính phủ mới

Trong nhiệm kỳ thứ hai, ông Trump trở lại với kinh nghiệm của một nhiệm kỳ tổng thống trước đó và chọn một đội ngũ chính sách đối nội và đối ngoại gồm những người trung thành, những người ủng hộ và đẩy mạnh các quan điểm của ông. Với Trung Đông, sự trở lại của ông Trump tiếp tục có những tác động đáng kể. Tổng thống Mỹ bắt đầu năm 2025 bằng chuyến thăm vùng Vịnh nhằm củng cố và làm sâu sắc thêm quan hệ đối tác của Mỹ với các nước trong khu vực. Trước đây, những mối quan hệ này chủ yếu dựa trên việc đổi năng lượng lấy an ninh, nay được mở rộng sang các công nghệ tương lai như điện toán và trí tuệ nhân tạo, cũng như các khoản đầu tư quy mô lớn và các hành lang thương mại, mà không làm giảm tầm quan trọng của các mối quan tâm truyền thống về năng lượng. Trong chuyến thăm đó, ông Trump tuyên bố dỡ bỏ lệnh trừng phạt đối với Syria, sau đó gặp Tổng thống Ahmed al-Sharaa. Đây là một quyết định chiến lược đảo ngược hơn 65 năm thù địch giữa Washington và Damascus và có thể giúp khu vực Levant, bao gồm Syria và Lebanon, thay đổi (Paul Salem, 2026). Không chỉ dỡ bỏ các lệnh trừng phạt, Tổng thống Donald Trump còn chào đón Syria gia nhập liên minh quốc tế chống lại Nhà nước Hồi giáo.

Chính quyền Trump vạch ra chính sách hỗ trợ có điều kiện cho chính phủ lâm thời, tán thành lời kêu gọi duy trì sự thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Syria, đồng thời nhấn mạnh việc hòa nhập và bảo vệ các cộng đồng thiểu số Syria. Tổng thống Trump gặp Ahmed al-Sharaa tại Arab Saudi vào tháng 5/2025. Các quan chức Mỹ đã mạnh mẽ lên án bạo lực giáo phái, ủng hộ việc giảm leo thang và kêu gọi các cuộc điều tra minh bạch và trách nhiệm giải trình.

Bằng cách sử dụng các quyền hạn được Quốc hội ủy quyền cho Tổng thống, ông Donald Trump đã dỡ bỏ nhiều lệnh trừng phạt áp dụng thời Assad đối với Syria, nhưng đồng thời sửa đổi các cơ chế trừng phạt khác liên quan đến Syria để bảo toàn khả năng áp đặt các lệnh trừng phạt mới dựa trên những diễn biến trong tương lai (Christopher M. Blanchard, 2026). Hiện tại, những điều chỉnh của Mỹ thể hiện một sự đảo ngược chính sách mạnh mẽ kể từ khi các lệnh trừng phạt lần đầu tiên được áp đặt lên Syria với tư cách là “quốc gia tài trợ khủng bố” vào năm 1979. Các lệnh trừng phạt và hơn một thập kỷ chiến tranh đã tàn phá nền kinh tế Syria, khiến 90% dân số sống dưới mức nghèo khổ. Mỹ và Liên minh châu Âu đã gia hạn việc nói lỏng trừng phạt đối với chính phủ Syria để khuyến khích đầu tư, ngăn chặn sự sụp đổ kinh tế và giảm bớt áp lực nhân đạo. Ngoài ra, các quan chức Mỹ đã ủng hộ hai hướng đối thoại: một là giữa chính phủ lâm thời và chính quyền ở đông bắc Syria và hai là giữa Chính phủ lâm thời và Israel. Trong khi, lực lượng Mỹ vẫn đang được triển khai và củng cố sự hiện diện ở miền đông và miền nam Syria.

Châm dứt hỗ trợ Lực lượng Dân chủ Syria

Lực lượng Dân chủ Syria (SDF) là một liên minh đa sắc tộc gồm các chiến binh người Kurd, người Ả Rập và người Cơ đốc giáo được thành lập vào tháng 10/2015 với sự hỗ trợ của Mỹ. SDF là thế lực chi phối chính ở đông bắc Syria, hoạt động thông qua Chính quyền tự trị Bắc và Đông Syria (AANES) địa phương. SDF do người Kurd lãnh đạo đã tự khẳng định là đối tác chính của phương Tây trong cuộc chiến chống lại nhóm IS. SDF mong muốn nhận được sự công nhận quốc tế cho kế hoạch tự trị của mình. Tuy nhiên, ngay cả khi nhóm này đã củng cố vị thế trên thực địa, mối quan hệ của họ với thế giới bên ngoài vẫn còn khó khăn do cáo buộc có quan hệ với Đảng Công nhân Kurdistan (PKK), tổ chức vốn bị Liên minh châu Âu liệt vào danh sách khủng bố, và thái độ thù địch của Thổ Nhĩ Kỳ đối với quyền tự quản của người Kurd. SDF hy vọng sẽ giành được sự công nhận quốc tế cho khu vực tự trị của mình, tương tự như Chính phủ Khu vực Kurdistan của Iraq. Tuy nhiên, cả chính quyền và phe đối lập Syria và Thổ Nhĩ Kỳ đều bác bỏ bất kỳ hình thức tự trị nào cho SDF (Wladimir van Wilgenburg, 2026).

Trong nhiều năm, Mỹ đã ủng hộ và coi Lực lượng Dân chủ Syria (SDF) như đồng minh chính trong cuộc chiến chống IS, cung cấp viện trợ quân sự và duy trì sự hiện diện của quân đội ở đông bắc Syria. Song trên thực tế, cam kết của Mỹ trong việc bảo vệ người Kurd về mặt quân sự luôn chỉ khi có mối đe dọa từ IS, Chính quyền Bashar al-Assad và các đồng minh Iran và Nga. Đơn cử như quyết định năm 2019 dưới thời Tổng thống Donald Trump, lực lượng Mỹ đã rút lui trước cuộc tấn công của Thổ Nhĩ Kỳ vào các vùng lãnh thổ do người Kurd kiểm soát. Có thể nói, quan hệ Mỹ với SDF là tạm thời, mang tính chiến thuật và có đi có lại bởi Mỹ tránh can thiệp vào cấu trúc nội bộ tương lai của Syria, hoặc gây thù địch với Thổ Nhĩ Kỳ.

Tầm nhìn của chính quyền mới tại Syria và SDF khác nhau về cơ bản: một bên muốn một Syria thống nhất, trong khi bên kia lại muốn một đất nước bị chia cắt. Damascus không thể quản lý và thực thi chủ quyền trên toàn bộ lãnh thổ Syria khi có một lực lượng khác trong lãnh thổ của mình. Mỹ cho rằng, việc sáp nhập SDF vào nhà nước Syria là cần thiết, nhưng làm thế nào để thuyết phục hai đối thủ lâu năm kết hợp là một vấn đề nan giải. Ngày 10/3/2025, Mỹ đã thành công trong việc thuyết phục cả hai bên ký kết một thỏa thuận khung, trong đó nhất trí về nguyên tắc và lộ trình đàm phán nhằm xác định hình thức hợp nhất. Thời hạn ban đầu là tháng 8/2025 để thực hiện thỏa thuận, sau đó được gia hạn đến tháng 10, và cuối cùng là tháng 12/2025 (Charles Lister, 2026). Tuy nhiên, các cuộc đàm phán kéo dài giữa chính phủ lâm thời với SDF diễn ra suốt năm 2025 đã đổ vỡ. Chính quyền lâm thời yêu cầu SDF do người Kurd lãnh đạo sáp nhập hoàn toàn vào lực lượng an ninh nhà nước và các cơ quan quản lý ở các khu vực

do người Kurd điều hành cũng phải được sáp nhập. SDF phản đối nhằm bảo vệ quyền tự trị khu vực của người Kurd và bày tỏ lo ngại rằng, chính quyền do phe Hồi giáo lãnh đạo ở Damascus đang tìm cách thống trị Syria. Đầu tháng 1/2026, lực lượng chính phủ lâm thời Syria tiến vào khu vực do SDF kiểm soát. Sau nhiều ngày giao tranh, cùng với sự ủng hộ của Mỹ, Chính quyền Damascus và SDF đã đạt được thỏa thuận ngừng bắn trên tất cả các mặt trận. Toàn bộ lực lượng SDF được sáp nhập vào Bộ Quốc phòng và Bộ Nội vụ Syria sau khi hoàn tất các bước kiểm tra an ninh cần thiết. Đại sứ Mỹ tại Syria Tom Barrack tuyên bố rằng, vai trò của SDF với tư cách là lực lượng chính chống IS của Syria về cơ bản đã kết thúc khi chính phủ mới sẵn sàng và có đủ khả năng để tiếp quản các trách nhiệm an ninh. Mỹ không quan tâm đến việc kéo dài vai trò riêng biệt của SDF (Abby Sewell, 2026).

Việc Mỹ quyết định dừng hỗ trợ người Kurd ở Syria đánh dấu một thời điểm then chốt trong cuộc xung đột kéo dài một thập kỷ, nhấn mạnh sự chuyển hướng của Washington hướng tới một nhà nước Syria tập trung dưới sự lãnh đạo của al-Sharaa. Trong khi Chính quyền al-Sharaa ca ngợi động thái này như một bước tiến hướng tới sự ổn định, các nhà lãnh đạo người Kurd lo ngại rằng, nó sẽ khuyến khích Damascus phá bỏ quyền tự trị mà họ đã khó khăn mới giành được. Mỹ muốn định hình động cơ của cả hai bên để họ sẵn sàng đưa ra những thỏa hiệp và đồng thuận về vai trò và phát triển mới quan hệ. Trong ngắn hạn, điều đó đòi hỏi tất cả các bên phải kiềm chế bạo lực. Với người Kurd, việc hợp nhất vào nhà nước Syria phải mang lại niềm tin rằng, họ có một tương lai trong một Syria thống nhất, một nơi mà họ có an ninh và quyền lợi. Các động thái gần đây của chính phủ nhằm công nhận tiếng Kurd là ngôn ngữ quốc gia, cấm phân biệt đối xử sắc tộc, yêu cầu sự bao dung từ các thể chế Chính phủ Syria và trừng phạt những người tìm cách khuyến khích chia rẽ sắc tộc là những dấu hiệu quan trọng về Syria như một quốc gia đa nguyên.

5. Lợi ích của Mỹ

Thúc đẩy Hiệp định Abraham và kiềm chế Iran

Chính quyền Trump coi việc mở rộng Hiệp định Abraham là một trọng tâm trong chiến lược khu vực. Quan điểm của Trump rằng al-Sharaa sẵn sàng bình thường hóa quan hệ với Israel, một lập trường khó có thể tưởng tượng đối với bất kỳ nhà lãnh đạo Syria nào trong lịch sử, dường như đã góp phần vào quyết định của tổng thống Mỹ trong việc dỡ bỏ lệnh trừng phạt và gặp gỡ tổng thống mới của Syria, bất chấp quá khứ liên quan đến al-Qaeda của nhà lãnh đạo này. Theo thông báo của Mỹ, trong cuộc gặp ở Riyadh, trong số các yêu cầu khác của Mỹ, Trump đã thúc giục al-Sharaa tham gia Hiệp định Abraham do Mỹ hậu thuẫn bằng cách bình thường hóa quan hệ với Israel.

Lập trường của Mỹ đối với các nhà lãnh đạo mới ở Damascus là hướng tới một Syria được giải phóng khỏi hàng thập kỷ liên minh chặt chẽ với Iran. Al-Sharaa đã áp dụng lập trường chống Iran kiên quyết, điều này cùng với sự thất bại của chế độ Assad, dẫn đến việc các chiến binh từ Hezbollah do Iran hậu thuẫn và Lực lượng Quds thuộc Vệ binh Cách mạng Hồi giáo (IRGC) rút khỏi lãnh thổ Syria. Sự sụp đổ của Bashar al-Assad, đồng minh thân cận của Iran, và việc rút quân của Iran cùng các lực lượng được nước này hậu thuẫn khỏi Syria đã làm giảm đáng kể ảnh hưởng của Tehran tại đây. Đây là sự tác động mạnh mẽ đối với Iran bởi quốc gia này từng sử dụng Syria như một hành lang và tuyến đường tiếp tế cho Hezbollah của Lebanon và các đồng minh khác trong “Trục Kháng chiến”. Nếu tách khỏi Iran, Chính phủ của al-Sharaa có xu hướng xích lại gần hơn với các quốc gia thuộc Hội đồng Hợp tác vùng Vịnh như Arab Saudi và UAE. Điều này báo hiệu khả năng Syria sẽ nằm trong trục các quốc gia Arab thân Mỹ, một sự thay đổi sẽ làm biến đổi đáng kể bản đồ chiến lược của khu vực Levant.

Lôi kéo Syria trước sự quay trở lại của Nga

Nga là quốc gia ủng hộ quân sự quan trọng nhất của Chính quyền Assad, nhưng việc quyết định nhanh chóng tham gia với chính quyền chuyển tiếp của Syria cho thấy, bản chất lợi ích lâu dài của nước này ở Syria. Ngày 15/10/2025, Tổng thống lâm thời Syria Ahmed al-Sharaa đã đến thăm Moscow lần đầu tiên kể từ khi ông lên nắm quyền. Trước đó, các chuyến thăm cấp cao cũng đã diễn ra cho thấy, hai bên tìm cách nối lại hợp tác với nhau và tìm kiếm lợi ích chung. Sau khi Chính quyền Assad sụp đổ, lực lượng quân sự Nga tiếp tục hiện diện qua việc duy trì các căn cứ và điểm triển khai biệt lập trên bờ biển (Khmeimim và Tartus) và ở phía đông bắc Syria (sân bay Qamishli). Những căn cứ này trên thực tế là những khu vực an ninh nằm ngoài tầm kiểm soát vốn đã mong manh của chính phủ mới. Trong cuộc gặp giữa Ngoại trưởng Asaad al-Shaibani với cộng đồng người Syria hải ngoại trong chuyến thăm Moscow vào tháng 8/2025, chính phủ chuyển tiếp Syria quan tâm đến việc các đội tuần tra cảnh sát quân sự Nga quay trở lại các tỉnh phía nam của Syria (Mohanad Hage Ali - Nada Ahmed, 2025).

Do đó, bằng cách xây dựng quan hệ với chế độ mới của Syria, Mỹ muốn gia tăng ảnh hưởng, nhằm đẩy Nga, đối thủ truyền thống của Mỹ, ra khỏi quốc gia quan trọng này, từng bước xóa bỏ tầm ảnh hưởng của Nga tại Syria. Trước sự trở lại của Nga, Mỹ không muốn mất vị thế tại Syria, đảm bảo uy tín và vị thế của Mỹ tại khu vực. Về khía cạnh kinh tế, Mỹ cũng muốn tạo cơ sở để kiểm soát, khai thác tài nguyên dầu mỏ và khí đốt ở các quốc gia trong khu vực, lấy đó làm “con bài” để mặc cả với một số nước lớn trong quan hệ quốc tế.

Giám sát môi đe dọa khủng bố

Quan điểm của Mỹ cho rằng, Chính phủ Syria trước đây đã để các nhóm khủng bố xuyên quốc gia lợi dụng lãnh thổ Syria nhằm tuyển mộ, huấn luyện, trang bị, gây quỹ và lên kế hoạch chống phá. Báo cáo của Chính phủ Mỹ mô tả cách al-Qaeda, Nhà nước Hồi giáo, Hezbollah và các nhóm khủng bố khác do Iran hậu thuẫn và Đảng Công nhân Kurdistan (PKK) sử dụng Syria để thúc đẩy các mục tiêu của họ, trong đó một số nhóm được sự hỗ trợ tích cực của Chính phủ Assad (U.S, 2024). Các thành viên của các tổ chức khủng bố đóng tại Syria, bao gồm cả Nhà nước Hồi giáo, đã sử dụng Syria “để lên kế hoạch hoặc truyền cảm hứng cho các hoạt động khủng bố bên ngoài” (U.S, 2024). Tháng 3/2019, các chiến dịch của lực lượng Mỹ và đối tác đã chấm dứt sự kiểm soát của Nhà nước Hồi giáo đối với các vùng lãnh thổ có dân cư ở Syria, nhưng tàn dư của nhóm này vẫn tiếp tục hoạt động tại các khu vực hẻo lánh ở miền trung Syria. Các chiến binh IS cố gắng giải thoát tù nhân và các thành viên gia đình khỏi các trại giam do đối tác của Mỹ bảo vệ, đồng thời tấn công các cộng đồng Syria và đối tác của Mỹ.

Với sự sụp đổ của chế độ Assad và sự nổi lên của chính phủ chuyển tiếp, bối cảnh đã có nhiều thay đổi. Trong chuyến thăm của Tổng thống Ahmed al-Sharaa đến Nhà Trắng, Syria tuyên bố gia nhập liên minh toàn cầu chống phiến quân IS. Với quyết định này, Syria trở thành thành viên thứ 90 của liên minh và hợp tác với Mỹ để tiêu diệt tàn quân IS, cũng như ngăn chặn các tay súng nước ngoài gia nhập phiến quân (Merissa Khurma - Giorgio Cafiero, 2025).

Việc Syria tham gia Liên minh toàn cầu chống IS khiến việc liên minh giữa Mỹ với “người Kurd” trở nên ít cần thiết hơn so với trước đây. Kết quả này là do sự xích lại gần nhau mang tính quyết định giữa Chính quyền al-Sharaa và Chính quyền Trump, vốn được củng cố bởi các cuộc gặp gỡ giữa hai nhà lãnh đạo trong suốt năm 2025. Thực tế, sự ủng hộ của Mỹ dành cho SDF, bắt đầu từ năm 2014 và kéo dài nhiều năm, luôn với mục tiêu là đánh bại IS. Mỹ giờ đây đã tìm thấy ở Chính quyền al-Sharaa một đối tác trung gian mới và ổn định trong khu vực này, vốn rất quan trọng đối với tương lai của toàn bộ Trung Đông. Nhìn nhận vấn đề qua lăng kính chống khủng bố đó, Chính phủ Mỹ tính toán rằng, một chính phủ trung ương thống nhất hậu Assad có khả năng đánh bại IS lớn hơn nhiều so với bất kỳ lực lượng phi nhà nước nào, kể cả SDF.

Dữ liệu dường như chứng minh cho nhận định trên, khi các cuộc tấn công của IS giảm 50% trong năm sau khi Assad sụp đổ (từ 692 cuộc tấn công năm 2024 xuống còn 348 cuộc tấn công năm 2025). Hơn nữa, 90% các cuộc tấn công của ISIS năm 2025 diễn ra ở

các khu vực do SDF kiểm soát, nơi nhóm khủng bố này rõ ràng coi sự căng thẳng gay gắt do SDF cai trị trên các vùng lãnh thổ Arab rộng lớn là cơ hội để khai thác. Sau nhiều năm Chính quyền Assad thất bại trong việc chống lại IS trên khắp sa mạc trung tâm Syria, chỉ trong năm 2025 lực lượng Chính phủ Syria phối hợp với Mỹ chia sẻ thông tin tình báo chặt chẽ để can thiệp đã dẫn đến việc ít nhất 11 âm mưu tấn công quy mô lớn của IS bị ngăn chặn và ba thủ lĩnh cấp cao của IS bị tiêu diệt, bao gồm cả chỉ huy toàn diện của nhóm này trên toàn Syria. Kết quả là sức mạnh các cuộc tấn công của IS cũng giảm mạnh trong năm 2025 (756 người chết được cho là do nhóm này gây ra vào năm 2024 và 183 người vào năm 2025, đánh dấu mức giảm 76%) (Charles Lister, 2026).

Đây là những dấu hiệu cực kỳ đáng khích lệ, song để duy trì và tăng cường hơn nữa những lợi ích này, việc sáp nhập SDF vào nhà nước Syria phải được hoàn thành một cách hòa bình. Sau đó sẽ chuyển sang việc đối phó với lực lượng IS, trách nhiệm được đặt lên vai lực lượng của Syria, các mạng lưới tình báo và lực lượng thực thi pháp luật địa phương. Giải quyết thách thức phức tạp này sẽ khó khăn hơn rất nhiều nếu việc hợp nhất thất bại, Chính phủ Syria sẽ phải đối mặt với cuộc nổi dậy của các chiến binh người Kurd.

Kết luận

Sự sụp đổ của Chính phủ do Bashar al-Assad lãnh đạo vào tháng 12/2024 đánh dấu một kết thúc cuộc xung đột kéo dài 12 năm ở Syria và chấm dứt hàng thập kỷ căng thẳng giữa Mỹ và Chính phủ Syria do gia đình Assad đứng đầu. Chính quyền Donald Trump đã vạch ra chính sách hỗ trợ có điều kiện cho chính phủ lâm thời, tán thành lời kêu gọi duy trì sự thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Syria, đồng thời nhấn mạnh việc hòa nhập và bảo vệ các cộng đồng thiểu số Syria. Mỹ dỡ bỏ lệnh trừng phạt thúc đẩy quá trình tái hòa nhập của Syria vào trật tự khu vực và quốc tế, đồng thời mang lại cho Damascus khoảng không gian cần thiết để xây dựng lại nền kinh tế và đất nước bị tàn phá. Quyết định ngừng hỗ trợ người Kurd ở Syria của Mỹ đánh dấu một thời điểm then chốt trong cuộc xung đột kéo dài một thập kỷ, nhấn mạnh sự chuyển hướng của Washington hướng tới một nhà nước Syria tập trung dưới sự lãnh đạo của al-Sharaa. Chính quyền Trump đã định hình sự thay đổi chính sách thể hiện nỗ lực lớn hơn nhằm ổn định Syria, giảm sự can thiệp quân sự lâu dài của Mỹ.

Ghi chú: Bài viết là sản phẩm của đề tài “Cục diện Trung Đông sau cuộc chiến tháng 6 năm 2025 và tác động đến Việt Nam” do TS. Phan Cao Nhật Anh làm chủ nhiệm.

Tài liệu tham khảo*Tiếng Việt:*

1. Phạm Giang (2026). Mỹ “cân nhắc” rút quân hoàn toàn khỏi Syria. <https://vnexpress.net/my-can-nhac-rut-quan-hoan-toan-khoi-syria-5009188.html>

Tiếng Anh:

1. Abby Sewell (2026). A US shift marked Kurdish-led forces’ fall from power in Syria. <https://apnews.com/article/syria-sdf-kurdish-washington-military-islamic-state-dcf6869b06e95931a7a40fa4494006c2>
2. Charles Lister (2026). Integration or conflict in northeastern Syria? Ten key points to consider. <https://mei.edu/publication/integration-or-conflict-in-northeastern-syria-ten-key-points-to-consider/>
3. Christopher M. Blanchard. (2026). Syria: Transition and U.S. Policy. Congressional Research Service Reports.
4. Lisa Wedeen (2025). “Forever Has Fallen”: The End of Syria’s Assad. <https://www.journalofdemocracy.org/articles/forever-has-fallen-the-end-of-syrias-assad/>
5. Mark Moyar (2013). U.S. Interests in Syria, Past and Present. <https://www.hoover.org/research/us-interests-syria-past-and-present>
6. Merissa Khurma and Giorgio Cafiero (2025). Syria joining the anti-ISIS coalition is a westward pivot with opportunities and risks. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/syria-joining-the-anti-isis-coalition-is-a-westward-pivot-with-opportunities-and-risks/>
7. Mohanad Hage Ali and Nada Ahmed (2025). After Assad: Russia’s Role and Leverage in the Middle East. <https://www.ispionline.it/en/publication/after-assad-russias-role-and-leverage-in-the-middle-east-224080>
8. Patricia Karam (2025). Lifting US Sanctions on Syria: A New Chapter for Damascus and Beirut?. <https://arabcenterdc.org/resource/lifting-us-sanctions-on-syria-a-new-chapter-for-damascus-and-beirut/>
9. Paul Salem (2026). A year into his return, Donald Trump has changed the Middle East – but he is only getting started. <https://www.thenationalnews.com/opinion/2026/01/19/a-year-into-his-return-donald-trump-has-changed-the-middle-east-but-he-is-only-getting-started/>
10. U.S. (2024). State Department, Country Reports on Terrorism 2023: Syria, November 2024; and, annual threat assessments of the Director of National Intelligence, 2014-2024.
11. Wladimir van Wilgenburg. Syrian Democratic Forces (Syria). <https://ecfr.eu/special/mena-armed-groups/syrian-democratic-forces-syria/>